

העתונות בלשון הרוסית בישראל

אברהם בן יעקב

הסוגים (לפי חישוב גיליון לנפש), הוא קהל הקוראים בלשון הרוסית בארץ. העובדה מרשימה שבעתים לאור המצב הסוציאקונומי הנחות של העולים החדשים לעומת האוכלוסייה הוותיקה והמבוססת. ננסה לבדוק את התופעה בעמודים הבאים.

העתונות ברוסית אינה פוגעת ב"אותות העברית הגדולה", שהרי העקומה מראה גם גידול בתפוצה של העתונים בעברית, אלא מתפתחת במקביל לה. נוצר לכאורה מצב פרדוקסלי: מתוך קהל הקוראים "הרוסיים" צומחות עתודות של קהל קוראים בעברית. הסיסמה ששלטה עשרות שנים בארץ, "עברי, דבר עברית!", או "עברי קרא עברית!" היתה מיותרת. ודאי שבארץ ישראל דיברו וקראו קודם כל עברית ולא גרמנית, רוסית, ערבית או יידיש, גם בלי הסיסמה המפחידה, שנודפת ממנה רוח לאומנית בתחום המינוך והתרבות. רבבות ישראלים מצטערים היום שהוריהם לא לימדו אותם רוסית, גרמנית, ערבית, יידיש (או כל לשון לועזית אחרת). חד לשוניות מסמלת בורות, ורב לשוניות מצביעה על פלורליזם ורמת אינטליגנציה גבוהה. הפחד המוגזם מפני התבוללות רוחנית (וזאת בארץ ישראל!) גרם גם להעדר עתונות בלשונות לועזיות בכלל וברוסית בפרט, עד קום המדינה. מנהיגי הציונות בארץ מתחו את החבל קצת יותר מהדרוש. הרעיון הציוני היה מתגשם גם עם דוד גרין, משה שרתוק ואליעזר פרלמן,⁸ בדיוק כפי שהתגשם עם חיים וייצמן, ברל כצנלסון וזאב ז'בוטינסקי. אותה מחלת ילדות גרמה כאמור גם להעדר עתונות ברוסית, למרות שבשנת 1948, מתוך 650,000 איש ואשה ביישוב העברי היו כ-110,000 דוברי רוסית?⁹ (היחס 1:6, בדיוק כמו המצב העכשווי, רק שהיום המספר הכולל גדול פי שמונה).

העניין בלשון הרוסית בימינו בקרב הדור השני של העולים הולך וגובר. לא במקרה הגיש חה"כ רומן ברונפמן ("ישראל בעלייה") הצעת חוק ביולי 1998 – להעניק לשפה הרוסית מעמד של שפה זרה שניה, לאתר האנגלית, בבתי הספר התיכוניים במקביל לערבית ולצרפתית. באותו הקשר פורסמה בסוף יולי ידיעה מעניינת רבת משמעות:

כ-15 אלף תלמידים בחטיבות ביניים ובתיכונים למדו בשנת תשנ"ח את השפה הרוסית. 1,815 תלמידים ניגשו השנה ל-5 יחידות בגרות בשפה זו – כ-200 תלמידים יותר מאשר בשנה שעברה. הנטייה לעשות בגרות ברוסית, שפה מוכרת מהבית, היא סבועת, אך דומה שמדובר בתופעה חברתית שהורגת מהעניין בלימוד השפה.¹⁰

אין כבר בקרבנו קנאים הרואים בקורא רוסית מעין "בוגד" או "מתבולל". עמוס עוז אמר בראיון: "שומה עלינו, על הישראלים להתייחס אל העולה מרוסיה בעדינות, בכבוד ובטקט. לרעתי, הישראלי חייב לראות את העולה מרוסיה איש המתגעגע לרוסיה, לא מטורף ולא בוגד אלא אדם הסובל מאהבה ללא מענה. כל החר בויות הגדולות שכבו במיטות נכדיות, גם תרבותנו שכבה במיטה היוונית, במיטת האיטליאם ואפילו במיטת הרגנסנס. לא נפסיד

המטרה שהצבתי לעצמי היא להקיף, במידת האפשר ולנתח את העתונות בלשון הרוסית בישראל – יומונים, שבועונים, ירחונים וכיו"ב. אינני מתיימר לכתוב מחקר היסטורי, כי רוב רובו של החומר שנחקר מתייחס למצב העכשווי, בעוד שמחקר היסטורי נערך בדרך כלל על תקופה, שכבר חלפה או לפחות עברה את עיקר שלבי התפתחותה.¹ העתונות ברוסית לעומת זאת נמצאת עכשיו בשיא התפתחותה. התהליך החל לפני כשלושים שנה, אחרי מלחמת ששת הימים, עבר לשלב מקצועי בתחילת שנות התשעים וכאמור, מגיע לנגד עינינו לבשלות (עם מגבלות הנובעות מנסיבות המיוחדות, כפי שנפרט בגוף המאמר). נסקור את מגוון התכנים לסוגיהם המתפרסמים בה, את האוריינטציה הפוליטית והחברתית שלה, את ההכשרה והרמה המקצועית של העתונאים, את ההיבטים הכלכליים וכמובן את קהל הקוראים, שהודות לגידולו ולעניינו בה התאפשרה צמיחתה ופריחתה של העתונות ברוסית.

הנושא זכה למאמרים ספורים בלבד.² המאמר הנוכחי עשוי אולי לדרבן חוקרים לפרסם סקירות ומחקרים שיתרמו להבנת התופעה המדהימה – שיגשוג עתונות לועזית בישראל.

תופעה דומה התרחשה פעם בעבר, בשנות ה-20 וה-30 בברלין ובפריס, כאשר האמיגרציה הרוסית, שמנתה כ-2 מיליונים, קיימה עשרות עתונים וכתבי עת במשך תקופה ממושכת.

עלינו למקם תחילה את העתונות ברוסית במשבצת המתאימה. פנים רבות לה: אפשר להתייחס אליה כחלק מהעתונות הרוסית "בגולה", בכל מקום בו התיישבו המהגרים מרוסיה.³ ניתן לראותה גם כ"שלושה ישראלית" של העתונות היהודית בחבר המדינות העצמאיות (להלן "חמ"ע").⁴ יש לה פן נוסף – בשר מבשרה של העתונות בשפות לועזיות בארץ, שהתפתחותה החלה עם גלי העלייה הגדולים אחרי קום המדינה.⁵ כל ההערכות נכונות, אך בראש וראשונה זוהי תופעה בזכות עצמה, יחידה במינה, משמע, העתונות ברוסית העכשווית מבטאה את קהל קוראיה לכל גווגיו ובל נשכח כי מדובר בשייטת מאזרחי המדינה או כמעט בחלק החמישי מהאוכלוסייה היהודית. כאן המקום לציין עוד עובדה סטטיסטית מעניינת שיש לה קשר ישיר לגושא הנדון. אם בעולם כולו חיים היום בערך כשלושה מיליון יהודים שמוצאם מברית המועצות לשעבר וחלוקתם שווה פחות או יותר (שליש בחמ"ע, שליש בכל רחבי העולם ושליש במדינת ישראל), ניווכח כי אותו שליש הנמצא בארץ (כלומר כמיליון איש ואשה), קוראים ארבעה יומונים, לפחות עשרה שבועונים, קרוב לעשרים מקומונים, ירחונים וכתבי עת מכל סוג. השליש שנמצא בעיקר בארצות הברית, קנדה, ובמערב אירופה זוכה לעתונים ספורים בלבד.⁶ ואותו מיליון (ואולי פחות) שנותר בחמ"ע מסתפק במספר מועט של שבועונים וכתבי עת בעלי תפוצה מוגבלת למדי.⁷

מתברר, אפוא, שהצרכן הגדול ביותר בעולם לתקשורת כתובה מכל

שחרור יהודי ברית המועצות.

השנה החשובה, המשמשת ציון דרך בהתפתחות העתונות הרוסית בארץ היא 1968. בפברואר 1968, שמונה חודשים לאחר מלחמת ששת הימים, שהפכה לקטלונטור רב עוצמה להתעוררות הזהות הלאומית של יהודי ברית המועצות בכלל ושל התודעה הציונית בפרט, הופיע השבועון "נאשה סטרנה" (ארצנו) בעריכת שבתאי הימלפרב. היום ממשיך העתון להופיע כיומון במסגרת הקונצרן "נובוסטי נדלי", ותפוצתו מעל ל-5,500 גיליונות. בעת הופעתו היה השבועון אחד מעשרת העתונים בשפות לועזיות שיצאו לאור בדפוס מפא"י בתל אביב והיו ביטאונים של המפלגה השלטת שהופנו לעולים החדשים.

בשנת 1971 יצא לאור שבועון חדש ברוסית ושבר את המונופול של "נאשה סטרנה" – וכך החלה התחרות המסחרית בין העתונים ברוסית. השבועון "סריבונה" – בבעלותו ובעריכתו של דניאל אמריליו – היה למעשה ממשיכו של היומון בבולגריה באותו שם, שגסס בשנת 1970, בגלל השתלבותם וקליטתם המוצלחת של יהודי בולגריה. "סריבונה" היה שבועון צהבהב עם נטיות פוליטיות ימניות. השבועון שבק חיים בינואר 1974, כשאמריליו הסתבך בבעיות משפטיות ופשט את הרגל. לזכותם של הימלפרב ואמריליו יש לציין כי נתנו פרנסה, אומנם ועומה, לכעשרים עולים חדשים – המייסדים של העתונות ברוסית בישראל. אלה היו אנשים אינטליגנטיים ללא הכשרה מקצועית וגם השפה הרוסית שלהם, לא תמיד היתה ברמה נאותה. רבקה רבינוביץ' היתה היחידה בעלת כישורים עתונאיים והצליחה בעבודתה במשך מספר שנים.

בין הפירסומים הוותיקים, שהחלו להופיע עם גל העלייה של שנות ה-70 ושרדו במשך שנות ה-80, אפשר לציין את:

- "אלף" (1981-1997) – השבועון הראשון והאחרון ברוסית שליד הלוגו שלו הופיעו האותיות בס"ד (בסיעתא דשמיא).
- "ספוטניק" (1986-1990) – שבועון עממי, שעיקר תוכנו "פיקנטריה".
- "קרוג" (המעגל) (1977-1990) – שבועון בעריכתו של גיאורגי מורדל, שזכה להצלחה יחסית הודות לחומר המגוון שהיה בו ומתירו הנמוך.

גל העלייה השני והגדול הרבה יותר, שהתחיל בסוף 1989, הגדיל מאוד את הביקוש לעתונות ברוסית. ב-1989 הופיע היומון "נובוסטי נדלי". בסוף אותה שנה הציע כותב שורות אלה לדב יודקובסקי, שהתמנה אז לעורך ראשי של "מעריב", להוציא יומון חדש וגדול ברוסית למען העולים החדשים, שרבים מהם חשו עצמם נרים בארץ והשתוקקו לעתון בעל רמה מקצועית גבוהה. יודקובסקי קיבל את ההצעה וב-29 במרס 1991 הופיע הגיליון הראשון של העתון החדש "ורמיה" (ומן במימונו של רוברט מקסוול, שהיה אז בעל "מעריב" ובעריכתו של אדוארד קוויניצוב.

יודקובסקי, בסיועו של אדם ברוך, הנהיג ב"ורמיה" סטנדרטים של עתון מקצועי ולכן אפשר לומר, כי עם הופעתו של עתון זה עלתה העתונות ברוסית על דרך המלך, שהוליקה אותה לפריחתה הנוכחית.

לאחר שמשפחת נמרודי רכשה את "מעריב" מידי מקסוול פרץ סכסוך עבודה בין עופר נמרודי לבין חברי מערכת "ורמיה", שגרם לאירוע נדיר: העורך קוויניצוב, כל העתונאים (להוציא שניים) וכל הסגל הטכני נטשו יחד

ממתקפה תרבותית נוספת. שלא יבלבלו לי את המוח הפוריסטים היוקטוריאנים שלנו! כתוצאה מהמפגש הזה אנתנו הישראלים נתעשר מהתרבות הרוסית. העוצמה שבאה מרוסיה תטביע עלינו את חותמה.¹¹ אחד הנתיבים להעברת העוצמה הזו, שעמוס עוז מתכוון אליה, היא העתונות בלשון הרוסית.

כאמור נעמוד על רוב היבטיה, על מעלותיה ותולשותיה, על מקצוענותה וחובבנותה, על נטייתה להשתלב בסביבה הלוהטת בארץ (תרתי משמע ופשוטו כמשמעו) ומגמותיה לבדלנות ולסתגרות.

העתונות ברוסית עד 1991

העתונים והפירסומים התקופתיים למיניהם החלו להופיע לאחר קום המדינה. גלי העלייה הביאו קוראי רוסית, במקביל לקוראים בשפות הלועזיות האחרות. אולם מספרם היה מועט לעומת קוראי רומנית, פולנית, הונגרית, יידיש, גרמנית או אפילו בולגרית. עד 1968, במשך עשרים שנה, הופיעו לא יותר מאשר ארבעה חמישה פירסומים.

החוקר הביבליוגרף של העתונות היהודית בלשון הרוסית ולדימיר קרסיק, פירסם לפני כשנה מאמר על גילויים של שני פירסומים תקופתיים ברוסית, שיצאו לאור בארץ ישראל לפני קום המדינה. הראשון: "ארץ ישראל וסטרוויקה" (ארץ-ישראל בבניה). במשך חמש שנים (1942-1947) הופיעו כעשרה גיליונות, כל אחד הכיל בין 8 ל-20 עמודים. הפירסום מומן על-ידי הסוכנות היהודית ולא ברור מה היתה התפוצה. הפירסום השני היה "פאלקור" – *Palestine Correspondence*, בולטיין של סוכנות הידיעות הארץ ישראלית, שהודפס בסטנסיל והופיע גם הוא בשנים 1942-1947.¹² זו היתה מהדורה רוסית של הפירסום אשר הופיע בעברית, אנגלית, צרפתית, גרמנית ויידיש. גם לגביו חסרים נתונים על התפוצה. שני הפירסומים לא השאירו עקבות ולא היתה להם כל השפעה על קוראי הרוסית בארץ, אולם למען הדיוק ההיסטורי חייבים לציין את העובדה שהיו הראשונים בלשון הרוסית בארץ ישראל.

יש לציין גם את "הבולטיין של יוצאי סין" שראה אור החל משנת 1954 (ומופיע מדי פעם עד עצם היום הזה). העולים מחרבין ושנאהי, שהגיעו ארצה לאחר מהפכת מאו ב-1949, רובם ככולם יוצאי רוסיה, יסדו וקימו כאן את ביטאונם ברוסית ולא באנגלית, על אף ששתי השפות היו שגורות בפיהם במידה שווה.

במשך ארבע שנים, 1959-1963, הופיע "וסטניק יורעאליה" (העתון של ישראל) בירושלים בתדירות של אחת לחודש בעריכתו של אברהם עזר (ייבוזוב) ובתמיכת הסוכנות. עיקר תוכנו היה הגשמת הרעיון הציוני בארץ ישראל ובישראל.

אולם החלוץ של כל הפירסומים התקופתיים ברוסית הוא "ארץ ישראל" – בולטיין של הסוכנות היהודית, שהופיע בצורה לא סדירה מ-1947 ועד 1952. גיליונות אחדים הופיעו תחת השם "פולשטינסקויה אובזורניה" (סקירת ארץ ישראל). הגיליונות הופיעו בשיכפול (סטנסיל).

במקביל לביטאון הסוכנות הממסדי, הופיעה בשנות ה-50, גם כן בסטנסיל, סידרת חוברות "מעו" – שלח את עמי" בעריכתו של ד"ר יולי מרגולין, אסיר ציון הראשון בברית המועצות שיסד את "התברה למאבק למען

1. עורך ראשי: ודים קורש
סגן עורך ראשי: פאוול וושצ'אנוב (רוסיה)
סגן עורך ראשי: ויקטור טופלר (ישראל)
בעלים: "מרכז עסקים" רוסקי יוראילטיאנין בע"מ
מופיע מ"1997, מחיר 5 ש"ח
"לויץ" (קרן אור)
2. עורך ראשי: יאן בן-צבי
בעלים: קונצרן "נובוסטי נדלי"
מופיע מ"1993, מחיר 5 ש"ח
"אחר" (הד)
3. עורך ראשי: יאן בן-צבי
בעלים: קונצרן "נובוסטי נדלי"
מופיע מ"1991, מחיר 5 ש"ח
"סקרט" (סוד)
4. מנהל: לאוניד בלוצרקובסקי
בעלים: קונצרן "נובוסטי נדלי"
מופיע מ"1994, מחיר 5 ש"ח
"ויד" (מראה)
5. עורך ראשי: יאן בן-צבי
בעלים: קונצרן "נובוסטי נדלי"
מופיע מ"1995, מחיר 3 ש"ח
"פנורמה"
6. עורך אחראי: אילן כפיר
עורכת ראשית: אינה גולדשטיין
מנכ"ל: אבי גולדשלגר
בעלים: ע.ש.ת. עתונות רוסית בע"מ
מופיע מ"1989, מחיר 5.50 ש"ח
"גלובוס"
7. עורך ראשי: אילן כפיר
עורכים: רומן סווטלנוב, לאוניד סלוצקי
מנכ"ל: אבי גולדשלגר
בעלים: ע.ש.ת. עתונות רוסית בע"מ
מופיע מ"1993, מחיר 5 ש"ח
"24 שעות"
8. עורך אחראי: אילן כפיר
עורך ראשי: יוסף שגל
מנכ"ל: אבי גולדשלגר
בעלים: ע.ש.ת. עתונות רוסית בע"מ
מופיע מ"1991, מחיר 4.50 ש"ח

לכך יש להוסיף את המקומונים (המחולקים בדרך כלל חינם), פירסומים "מטעם" ממסד, מפלגה פוליטית או עסקים.

"הז'ורנלים העבים"

מאז שנות ה-70, הופיעו כתבי עת אחדים המכונים, בתרגום עברי, "ז'ורנל

את "מעריב" ופנו לחסות תחת גג התאגיד של "ידיעות אחרונות". בביתם החדש החלו להוציא את היומון "וסטי" (ידיעות), שתפס עד מהרה את המקום הראשון בקרב היומונים ברוסית, הן מבחינת התפוצה והן מבחינת הרמה המקצועית. על אף הפרישה המאורגנת של העובדים הוסיף נמרודי להוציא את "ורמיה" ברציפות באמצעות צוות חדש, עד שהעתון נמכר לבעלים אחרים.

עד עכשיו (סתיו 1998) יצאו לאור בארץ במהלך שנות המדינה 137 עתונים, שבועונים, ירחונים, כתבי עת ופירסומים תקופתיים אחרים בשפה הרוסית. רובם הופיעו כפטריות לאחר גשם ונעלמו בגלל סיבות כלכליות הנובעות בעיקר מרמתם הנמוכה ומהתגובה ההולמת מצד קהל הקוראים.

תמונת המצב כיום

כפי שאמרנו בתחילת המאמר, משימתנו העיקרית היא לעסוק במצב הקיים של העתונות ברוסית הפועלת ומשגשגת לנגד עינינו. עיקר דיוננו יתייחס לכלי התקשורת הכתובה, שהוכיחו אתיה וכושר קיום בעשור האחרון.

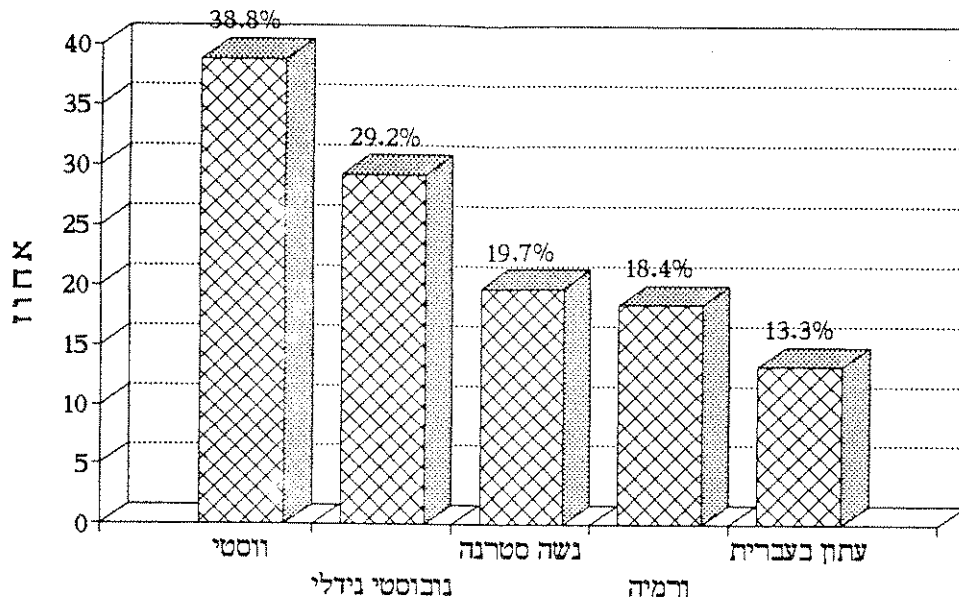
יומונים (כולל מוספים שבועיים)

1. "וסטי" (ידיעות)
עורך ראשי: אדוארד קונזניצוב
סגן העורך הראשי: לב מלמיד
בעלים: קונצרן "ידיעות אחרונות"
מופיע מ"1992
מחיר גיליון סוף שבוע 5 ש"ח
"ורמיה" (זמן)
2. עורך אחראי: אפרים גנור
עורך ראשי: לאוניד בלוצרקובסקי
בעלים: קונצרן "נובוסטי נדלי"
מופיע מ"1991
מחיר גיליון סוף שבוע 5 ש"ח
3. "נאשה סטרנה" (ארצנו)
עורך אחראי: אפרים גנור
עורך: פנחס קליימן
בעלים: קונצרן "נובוסטי נדלי"
מופיע מ"1968
4. מחיר גיליון סוף שבוע 5 ש"ח
"נובוסטי נדלי" (חדשות השבוע)
עורך אחראי: אפרים גנור
עורך ראשי: דמיטרי לדינובסקי
בעלים: קונצרן "נובוסטי נדלי"
מופיע מ"1989
מחיר גיליון סוף שבוע 5 ש"ח

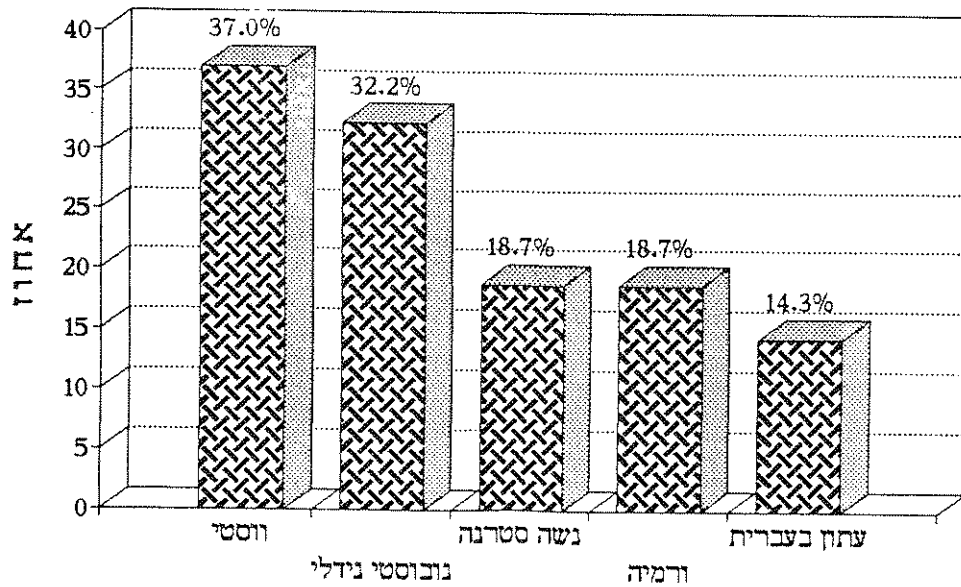
שבועונים (עם מוספים)

1. "רוסקי יוראילטיאנין" (הישראלי הרוסי)

קריאת גליונות יום ו' של עיתונים יומיים
עולי חבר המדינות

קריאת עתונים ביום חול
עולי חבר המדינות

התפצלות הקוראים ברוסית - נתונים מ-1994. את המחקר ערך ד"ר אהרן פיין, ממכון המחקר "תצפית" בירושלים

● ПОКО-ДИКА ДОНЕКА - (1998)
 ● НОВЫЕ ИМЕНА ИЗРАИЛЬСКОЙ ПСИХОЛОГИИ - (1998)
 ● НАЦИОНАЛЬНО-РЕЛИГИОЗНЫЕ ФОРМЫ В БУДУЩЕМ "МИРНОМ" ИЗРАИЛЕ - (1998)
 ● РЕЖИССЕРЫ НА УРОВНЕ МИРОВЫХ СТАНДАРТОВ - (1998)
 ● КОГДА И КАК ВОЗНИК ХРИСТИАНСКИЙ БРАК? - (1998)
 ● ПРОФЕССОР АЛОН ЧЕРНЯК ПОДНИМАЕТ С. ФАКТОРОМ ОБЪЕДИНЕНИЕ

№ 93

№ 93

כתב העת "22", ממשיכו של "ציון"

העתונות ברוסית, כפי שפורטה לעיל, אינה תלויה במימון מצד הממסד הממלכתי או הציבורי ואינה נשלטת על ידי "כוכבי תקשורת". מעמדה הוא פועל יוצא של דרישות השוק בלבד. רק הקונונים הקוראים יכולים לקבוע את עתידה ואת גורלה – לכן נפנה קודם כל את מבטנו אל קהל הקוראים ברוסית.

גיטו וולונטרי או שלב זמני לקראת אינטגרציה?

אם רוצים לאפיין את אותו "מיליון רוסים", חייבים לערוך ניתוח ופילוח סוציולוגי ודמוגרפי. למרות הדעה הרווחת בחלקים גרתיים של הציבור הישראלי, אין "הקהל הרוסי" הומוגני, אחיד ומלוכד. הדיפרנציאציה הפנימית שלו אינה נופלת בהיקפה מההתפלגות בתוך כלל האוכלוסייה. לפי הערכות מבוססות על נתונים של הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה¹³ יש היום בארץ כ-950,000 דוברי רוסית וקוראיה. יש להניח, אם לא יתרחשו לפתע אירועים דרמטיים בהמ"ע, כי עד סוף המאה העשרים, "המיליון" אומנם יהיה מיליון, חלקם של הוותיקים, היינו אלה שעלו ארצה עד 1989 מגיע לכ-20%. על אף היותם בארץ כבר מעל לעשר שנים, הרוסית שגורה בפייהם ובמקביל לצריכה של עתונים בעברית, הם ממשיכים לקנות ולקרוא את העתונות ברוסית. על פי עדויות מוסמכות,¹⁴ אפילו הדור השני, אלה שהגיעו לארץ בגיל רך, מתעניינים וקוראים עתונים ברוסית למרות ששפתם הראשונה היא כבר ללא ספק עברית.

עבה", על פי מיטב המסורת הרוסית-זה מאות בשנים. ואמנם מספר העמודים בהם הוא לפחות בין 200 ל-250. חלקם יצאו לאור מטעם ורעות הממסד וחלקם פרטיים ועצמאיים. בין הבולטים שבהם יש להזכיר:

"ורמיה אי מי" (הומן ואנחנו), שהחל להופיע בשנת 1976, תחילה בתדירות של פעם בחודשיים ואחר כך הפך לירחון והמשיך את קיומו בניו יורק בעקבות הידידה מהארץ של הבעלים ושל העורך הראשי ויקטור פרלמן.

"אריאל" – כתב העת לתרבות ואמנות ישראל, המפואר ביותר שהופיע ברוסית בארץ (נייר כרומו, שלל צבעים וכריכה מעוצבת היטב), בהוצאת משרד החוץ. הוצאתו לאור החלה בשנת 1987 ונמשכת גם עכשיו, אולם אין זה ממש כתב עת "רוסי". זהו תרגום רוסי של כתב העת "אריאל" המופיע באנגלית, צרפתית, ספרדית וגרמנית.

כתב עת חשוב, שתרים הרבה להכרת התרבות ובמיוחד הספרות הישראלית היה "נארוד אי זמליה" (העם והארץ) בעריכת פליקס דקטור. הופיעו שמונה גיליונות מ-1984 ועד 1988 והוצאתו נפסקה מסיבות כלכליות.

כתב עת נוסף בהוצאת מחלקת העלייה של הסוכנות היהודית היה "פנורמה של ישראל" (1985), או בשמו העכשווי "ישראל היום" (תחילת הופעתו – 1994). יוזם ההוצאה היה יושב ראש מחלקת העלייה אורי גורדון.

בשנת 1972 יצא לאור "הזורגל העבה" הראשון – "ציון". באופן פורמלי המו"ל היה "הועד המתאם של פעילי העלייה מברית המועצות", אך למעשה, היום אפשר לומר זאת בגלוי, כתב העת מומן על ידי לשכת הקשר ליהודי ברית המועצות או בשמה החסוי "נתיב", היינו משרד ראש הממשלה. "ציון" הופיע עד 1978 והחל מגיליונו ה-22, שינה את שמו ל-"22". זהו כתב עת לספרות והגות המופיע עד עתה שש פעמים בשנה ושמו הבלתי שיגרתי הומצא על-ידי צוות העתונאים והסופרים שהקים אותו. היתה זו קבוצת עולים שהגיעה לארץ בשנות ה-70 והשתלבה במערכת "ציון", אותו ערך הסופר דוד מרקיש. החל מגיליון 15 של כתב העת החל לכהן כעורך, עתונאי מהקבוצה החדשה, רפאל נודלמן. בין הצוות החדש לצוות הוותיק התגלעו סכסוכים. לאחר הופעת גיליון 21 בשנת 1979, עזב הצוות החדש, בצירוף מספר חברים מהצוות הישן את מערכת "ציון" ויסד כתב חדש אשר שמו נקבע לפי מספר הגיליון – "22" – מעין המשך לכתב העת הקודם.

במטרה למשוך קוראים אשר היו קשורים ל"ציון" נשמרה הצורה החיצונית הקודמת. המאבק לא היה ממושך, שכן "ציון" פסק להופיע אחר תקופה קצרה. בכתב העת "22" מתפרסמות יצירות סופרים עולים מברית המועצות וניתנת תשומת לב מרובה לתומר הקשור לתוויות קליטה ולבעיות העולים.

מקום חשוב מוקדש למאמרי פולמוס בנושאי אקטואליה, היסטוריה, פילוסופיה, לדוגמה: "האם זקוקים אנו למפלגה משלנו בישראל?" בין המשתתפים בוויכוחים היו: פרופ' ישעיהו ליבוביץ', פרופ' נתן רוטשנשטריך, יעקב חסדאי, הרב עדין שטייננזלץ ועוד.

לסופרים, משוררים, עתונאים והוגי דעות עולים משמש כתב עת זה במה חשובה, שבה מוזמן כל אחד להביא את גירסתו לתוויה הישראלית שלו. הוא נחשב מאוד בין כתבי העת הרוסיים ויש לו תפוצה בקרב מהגרים רוסיים במערב ולאחרונה גם בתמ"ע.

במהלך עשרים שנה הופיעו 110 גיליונות ועורכו כעת הוא הפרופ' לפיסיקה באוניברסיטת תל אביב, אלכסנדר וורונל.

לגבי חלק הארי, כ־80%, אלה שעלו ארצה החל מסוף 1989, בעקבות הליברליזציה ("פרסטרויקה") של גורבצ'וב, ניתן לומר ללא היסוס ששפתם הראשונה והעיקרית הינה הלשון הרוסית.

המספר הכולל של הקוראים ברוסית נשאר בדרך כלל יציב, כי אחוז "הפרישה" מתאזן עם גלי העלייה הנמשכים (אמנם בקצב איטי יותר). המאגר הפוטנציאלי בעשור הקרוב יישאר על כנו, כמעט ללא שינוי. רק לשם השוואה יש להזכיר כי הקהל הרוסי משתווה במספרו למגור האוכלוסייה הערבי. עלינו להדגיש כי השוואה זו עלולה לגרום לטעות "אופטימית", כי מידת ההומוגניות בקרב המיעוט הלאומי הערבי עולה לאין שיעור על זו של "הקהל הרוסי", המפולג בתוכו כמו כל הישראלים בסביבתו.

גורמים באוויר נתונים לא בדוקים, בדרך כלל מסיבות פוליטיות, על היקף הלא-יהודים בקרב הקהל הרוסי. מציניים שיעור מעשרה ועד ארבעים אחוז. הנושא לא ניתן לבדיקה, כי אין הקריטריונים מוגדרים. איך אפשר לקבוע "מיהו יהודי?", לפי חוק השבות או לפי דיני ההלכה? זהו נושא בפני עצמו, אך לענייננו אין הדבר משנה כלל. כל הקורא רוסית, ללא הבדל מוצא לאומי (יהודי, חצי רוסי, רוסי או בעל לאומיות אחרת מתמ"ע) נחשב לענייננו כחלק של המאגר הכולל של קוראי הרוסית. ההסתייגות מפני "הלא כשרים", הספוגה במשבי רוח לאומניים, מתייחסת לכל אלה שיהדותם מוטלת בספק ואינה מכוונת ל"רוסים" במיוחד.

אותה "הומוגניות" מדומה הגורמת כביכול לגיטואיזציה, נובעת מהמכשול הלשוני. מצד אחד מונע חוסר הקומוניקציה ראייה מעמיקה מהצד הישראלי בנעשה בתוך הקהל הרוסי ולעתים קרובות אף גורם לספקולציות פוליטיות מתוך בורות או ודון, אך מן הצד השני, גם הקהל הרוסי – בגלל המחסום הלשוני – מנוע מלהבין את המתרחש מאחורי חלון הראווה במרקחת הישראלית סביבו. בנקודה זאת יש לחפש את תפקידה העיקרי של העתונות ברוסית: להוות צינור המעביר את פרטי החוויה והמציאות הישראלית אל "הרוסים", ובנוסף – לשקף את המציאות הקרובה של "הרחוב הרוסי". ככל שהצינור רחב, נקי ומלוטש יותר, כך תמלא התקשורת את תפקידה בצורה מושלמת יותר. כל הנאמר בלשון מטפורה מוצא את ביטויו בטיב וברמה של כלי התקשורת השונים ברוסית (כתובה ואלקטרונית)¹⁵.

נוסף על המחסום הלשוני המונע מהישראלי מן השורה לחדור לתוך הקהל הרוסי קיימת התנשאות מסורתית כלפי העולים החדשים, וכך נוכל להבין את הסיבות להיווצרות האגדה על "ההומוגניות הרוסית". העובדה שמפלגת "ישראל בעלייה", במנהיגותם של נתן שרנסקי, יולי אדלשטיין וחבריהם זכתה בבחירות לכנסת ה־14 במאי 1996, ב־174,928 קולות אינה מעידה על אחדות או הומוגניות. רק כ־30% מיוצאי חמ"ע החליטו ברגע הנתון להצביע למפלגה, שבעצמה מהווה קונגלומרט של ניגודים פוליטיים ואידאולוגיים בין ימין לשמאל, בין דתיים לחילוניים, בין ותיקים יותר לעולים חדשים וכיו"ב.¹⁶ אדרבה, מפלגה זו, שזכתה לשבעה מנדטים הודות למימון מסיבי והתארגנות נאותה, מוכיחה כי המכנה המשותף של כל "הרוסים" הוא השפה בלבד, כשכל שאר הפרמטרים מתחלקים כמו בסביבה הישראלית.

הביטוי הטוב ביותר לאותו מכנה משותף הוא העתונות בשפה הרוסית. למרבה הצער, בגלל 75 שנות שלטון סובייטי, איבדו היהודים בתמ"ע את אתת התכונות שאפיינו את יהודי רוסיה בתחילת המאה – הרב לשוניות. לא

מדובר בוֹבוטסינסקי ששלט בתשע שפּוּת, אבל יהודי שכיבד את עצמו שלט לפחות בשלוש שפות (רוסית, יידיש ושפה מערבית או סלביה כלשהי). היהודים שעלו ארצה, בפרט אלה משנת 1989, שולטים ברובם בשפה אחת בלבד – רוסית, ולכן מידת ההשפעה של העתונות ברוסית עליהם גדולה בשיעור ניכר בהשוואה למידת ההשפעה של כלי התקשורת בעברית על האזרח הישראלי.

מסקר שנערך על ידי עתון "הארץ",¹⁷ מתברר ש־61% מהציבור מושפע "במידה רבה" על ידי העתונות לקביעת עמדותיו לגבי תהליך השלום. אחוז הציבור הרוסי המושפע על ידי העתונות "שלו" עשוי להגיע לכ־90%. ד"ר יעקב אינשטדט, חוקר בכיר (יוצא ברית המועצות) מהאוניברסיטה העברית כותב בעניין זה:

סקירת עתונים נוספים בשפה הרוסית מאפשרת לומר, שבכל העתונים בשפה הרוסית בישראל לא נמצא עתון אחד, אשר תמך בקול מלא וברמה גבוהה של מקצועיות בעמדות מפלגת העבודה. ייתכן שזוהי אחת הסיבות למפלגתה של מפלגת העבודה בבחירות האחרונות במאי 1996. יש לציין ששני העתונים, "רוסי" ו"ורמיה", היו מאוחדים בתמיכתם במפלגת "ישראל בעלייה" ובנתן שרנסקי העומד בראשה.¹⁸

בתקופת חייהם בברית המועצות עד שנות ה"פרסטרויקה" של גורבצ'וב (1985-1990) הקוראים הורגלו לחשוב שהעתונות היא חלק מהמסד ולא כלי ביטוי לציבור לגווניו. רק מתי מעט "דיסידנטים"¹⁹ זילזלו ברוע התעמולתית של המדינה והמפלגה, כך שלעתונות היה תפקיד אורוליאני חשוב מאין כמוהו, לעיצוב דעותיו של האדם מן השורה.

בעת ה"פרסטרויקה", באותן המש שנים, ועם תחילת ה"גלאסנוסט"²⁰ שוב היה לעתונות תפקיד מכריע לקביעת השקפות חדשות ולגיבוש עמדות. כך שהעולה מתמ"ע בהגיעו ארצה חיפש קודם כל לא דברי מותרות אלא חומר קריאה ובראש וראשונה עתונים בשפת אמו.

אם נשווה את מידת ההטרורגניות בקרב הציבור הרוסי, מעבר למכנה הלשוני המשותף, ניווכח בנקל כי קבוצות אחרות בחברה הישראלית, כגון תומכי ש"ס, חברי קיבוצים, חרדים, מתנחלים, "שינקינאים", הרבה יותר הומוגניות ומלוכדות סביב לעקרונות אידאולוגיים רבים, הנובעים מנאמנות מסורתית מושרשת ולא נשענים על גורם טכני של שפה.

לכן, במציאות, "הגיסו" הרוסי (במרכאות כפולות ומכופלות) מבוסס על הלשון בלבד ועל הצורך החיוני בקריאת עתונים ברוסית. ככל שהקורא ברוסית יקרא גם עתונים בעברית, מידת ההשפעה של העתון הרוסי עשויה לרדת, אך כפי שניסינו להסביר לעיל, מידת התפוצה של העתונות ברוסית לא תפגע ולא תקטן – לפחות לא בעתיד הנראה לעין.

אחד המאפיינים הבולטים של צרכני העתונות ברוסית הוא הצמאון לקריאה. בימי שישי אפשר להבחין במרכזי האוכלוסייה של יוצא חמ"ע, גברים ונשים, מכל הגילים ובכל רמות ההשכלה, אוחזים בידיהם שני סלים – אחד עם מצרכי מזון בסיסיים (לאור מצבם הכלכלי) והשני עם 4-3 עתונים ברוסית (למרות מצבם הכלכלי). זוהי תכונה שהביאו עימם מ"שם". תכונה מבורכת שנמסרת באורה מסורתי מדור לדור. לכן הרגלי קריאת עתונים בציבור הנדון מפותחים הרבה מעבר לממוצע של קוראי העתונות בעברית. מסקנה זו הוכחה לפני ארבע שנים ב"סקר חשיפה לאמצעי התקשורת",²¹ התרגום המעשי של המסקנה מצביע על העובדה שהקורא רוסית צורך לפחות

אנטנה - מגזין טלוויזיה לקוחי גלובוס, סגורות, 24 שעות - היום
 כולל תלוח הגדול ביותר ברוסית בארץ במחיר 300.000 עותקים

Неделя у телеэкрана

Антенна

Полное название: «Антенна» - журнал для зрителей «ГЛОБУС», «ПАНОРАМА»

«ГЛОБУС» - 27 июля по 3 августа
 «ПАНОРАМА» - 28 июля по 3 августа
 «24 ЧАСОВ» - 31 июля по 5 августа

Воскресенье, 2 августа

НАСТАСЬЯ КИНСКИ В МЕЛОДРАМЕ "КОЛЬЦО"

БЕСПЛАТНО ДЛЯ ЧИТАТЕЛЕЙ ГАЗЕТЫ "24 ЧАСА" "ГЛОБУС" "ПАНОРАМА"

ВКЛЮЧАЯ ДОСКУ ОБЪЯВЛЕНИИ, САМУЮ БОЛЬШУЮ В СТРАНЕ - 300.000 ЧИТАТЕЛЕЙ

"SECRET" WEEKLY - SUNDAY

Секрет

Международная газета

Выходит по воскресеньям

№221

26.7 - 1.8.98

Сегодня с нами продолжения:

Российско-американская газета "ГОЛОС"

"БУЛЬВАР" - первая ежедневная "Коммунальная вестник" "СОВЕРШЕННО СЕКРЕТНО" БОНУС: "ЭРОПРОМ" Телетекст

УБИЙСТВО ГЕНЕРАЛА РОХИНА. Стр. 10-17
 загадки и версии

ОТКРОВЕНИЯ АРКАДИЯ ВАЙНЕРА о жизни, о дочери Стр. 32-34 и о себе

КАК ВЫКУПАЛИ ЕГОРА НИСЕВИЧА Израильские бабушка, дедушка и сестра Егорки не терпят нагую Жору стр. 50-51

КРАСНАЯ ШАПОЧКА Песня для взрослых Стр. 14

ВАШ КОЛЬ ТОЖЕ ЕВРЕЙ? Стр. 10-13

ИГРЫ ВНЕ ИГРЫ

Воскресенье

В этот день в нашем городе по телеканалу «Мелодрама» будет показана фильм-мелодрама «Кольцо». Это фильм о любви, о дружбе, о преданности. В нем рассказывается о жизни людей, которые живут в мире, полном любви и уважения друг к другу. Фильм снят в прекрасной манере, и он обязательно понравится всем зрителям.

Секретная информация "Ваше дело" и другие материалы, которые вы можете прочитать в нашей газете. Мы публикуем только те материалы, которые действительно интересны и полезны для наших читателей. Мы не публикуем материалы, которые могут нанести вред обществу или нарушить закон.

По всем вопросам, связанным с доставкой газеты, обращайтесь по телефону 010-100-100. Мы работаем с понедельника по пятницу с 9:00 до 18:00. В выходные дни мы работаем с 10:00 до 16:00.

Комментарии по поводу статьи "Ваше дело" и другие материалы, которые вы можете прочитать в нашей газете. Мы публикуем только те материалы, которые действительно интересны и полезны для наших читателей.

Для тех, кто хочет получить дополнительную информацию, пожалуйста, свяжитесь с нами по телефону 010-100-100. Мы будем рады помочь вам.

הקוראים ברוסית משופעים במוספים ושבוועונים. ביניהם: "סקרט" (סוד) ו"אנטנה" מוסף לענייני טלוויזיה

מאתמול הופכות לחדשות של היום הזה, האיחור במסירת החומר נובע מקשיים טכניים, כגון: סגירת הגיליון נעשית מוקדם יותר בשעות אחדות מהעתון בעברית, קשיי תרגום ושימוש מצומצם יותר במידע הזורם מהסוכנויות.

לעתים קרובות לוקה מסירת החדשות בחוסר מקצועיות המתבטא באי הפרדה בין מידע לפרשנות. האמוציות האישיות גוברות על האובייקטיביות המקצועית וכך הקורא מקבל את החדשה לאחר שעברה דרך המסננת הסובייקטיבית של העיתונאי, עירבוביה זו היתה טיפוסית לעיתונות ברוסיה בתקופה הסובייטית והגיעה אפילו לכדי כלל מקצועי, כמקובל בכל המשטרים הטוטליטריים. כיום, בארץ, השילוב של מידע ופרשנות עלול להשפיע על הקורא התמים ולגרום לתוצאות רציניות ביותר. ה"תערובת" הזו יכולה להיות מקרית, מחוסר הבחנה מקצועית, אך חמור יותר כשהיא נעשית בודון ובכוונה תחילה, כדי להשפיע על דעת הקהל. למעשה זו גם "מקצוענות", שנוגדת את כללי האתיקה העיתונאית המקובלת בעולם המערבי והדמוקרטי.

המאמרים הפובליציסטיים והפרשנות לסוגיה מצטיינים במידה רבה של רגשנות לשונית. המזג החם של המחבר בדרך כלל אינו מאפשר בחירה מחושבת ושווה של כינויים וסגנון מתון. הפובליציסטיקה משלבת את הסגנונות המוכרים של "עליהום" המזרח-תיכוני ו"sturm und drang" הגרמני.

ב-50% יותר עתון (יומון, שבוועון וכ"ו) מאשר הקורא עברית. כאשר לקהל הקוראים, יש מקום להדגיש עובדה נוספת, שאין ללול בה: רמת ההשכלה הפורמלית של העולים מחמ"ע עולה על הממוצע הישראלי. מרכיב ההשכלה מוסיף אף הוא להבנת הצימאון לקריאת עתונים.

נושאים ותכנים - העיקר והטפל

ברור וטבעי שהחדשות מהוות את החומר החשוב ביותר הממלא את העמודים הראשונים, כפי שמקובל בכלי התקשורת בעולם כולו. שלושה תחומים עיקריים מטופלים במסגרת החדשות: חדשות מהעולם, חדשות מהארץ והמודח התיכון והחדשות מהמ"ע. קשה לקבוע את המידה הכמותית של כל אחד מהם. הדבר תלוי בחשיבות החדשה ביום הנתון. אולם דבר אחד בולט במיוחד - הדגש על הנעשה בחמ"ע ובעיקר ברוסיה ובאוקראינה חזק יותר והסיבות לכך מובנות מאליהן. עניין הקוראים באירועים המתרחשים "שם", נובע לא רק מגעגועים למולדת הקודמת, אלא מתוך דאגה לקרובי המשפחה ולידידים שנשארו שם. ככל שבתמ"ע גוברים חוסר היציבות ואי הבחירות כך עולה כמות החומר החדשותי, שהוא מפורט ומעמיק יותר. הקורא ברוסית אינו נזקק להסברים ולתיאורי רקע הדרושים לקורא הישראלי הרגיל.

היחס בין חדשות עולמיות לחדשות מהארץ דומה לזה של העיתונות בעברית. בדרך כלל העמוד הראשון של היומונים ברוסית כמעט זהה בתוכנו לעתונים בעברית המופיעים באותו יום, אך קורה לפעמים שהחדשות

עמודים בצבעים, מופק ברמה נאותה והוא מגוון ומעניין. בהשוואה לעיתונים אחרים ברוסית, מתפרסמות בו מודעות מעטות יחסית. לכאורה מלמדים נתונים אלה, כי הוצאת העתון גורמת הפסדים למוציא לאור ברוסיה. במועצה הציבורית של העתון כלולים שמות הנשיא האחרון של ברית המועצות מיכאל גורבצ'וב והזמר-הכוכב יוסף קובז'ון, שפעם מנעו שלטונות ישראל את כניסתו לארץ ושהיה מעורב בשחרור המרגל שבתאי קלמנוביץ', ושני השגרירים לשעבר – הרוסי בתל אביב אלכסנדר בובין והישראלי במוסקווה אריה לוי.

האוריינטציה הפוליטית

לאחר גיתוח קפדני של ארבעת היומונים במשך השנים האחרונות, ניתן להסיק כי העתון הנפוץ ביותר בקרב הקהל הקורא רוסית – "וסטי", הוא ללא ספק בעל נטיות ימניות מובהקות, החורגות לעתים קרובות מאמות המידה המקצועיות. לא פעם נראה "וסטי" כביטאון של מפלגות הימין, על אף טענת עורכו הראשי, אדוארד קוונייצ'וב, שעיתונו הוא בלתי תלוי מבחינה פוליטית. קוונייצ'וב מצהיר בראיונות, שהוא אישית תומך בעמדות הימין, אך אין הדבר משפיע על הקו האובייקטיבי של עיתונו. לא נדרש צילום רנטגן כדי להיווכח בקו הימני של "וסטי". כמובן שהדבר לגיטימי, אך ההתחפשות בתחפוש פלורליסטית חורגת מהאתיקה העיתונאית.

Mark Twain: "Слухи о твоей смерти несколько преувеличены..." Рис. О.Шварцбург

מדי מלחמת העתונות של 1992: רוב עובדי "ורמיה" (של "מעריב") פרשו והקימו את "וסטי" (מבית "ידיעות אחרונות"). הנשארים המשיכו וגייסו לעזרתם את מרק טוויין באימרתו הנודעת: "השמועות על מותי היו מוקדמות מדי". האזור: אולג שוורצבורג

הפרשנות בענייני המ"ע חודרנית ומקיפה יותר ורמת המקצועיות גבוהה מזו של הפרשנות בענייני ישראל והמזרח התיכון.

במשך שנות קיומה לא הצליחה העתונות ברוסית להצמיח מתוכה "כוכבי תקשורת" – ובמיוחד פובליציסטים. הקורא מכיר את שמות ה"כוכבים" ב"הארץ", "ידיעות אחרונות" ו"מעריב", ואין זה משנה אם הוא מושפע מהם או לא, אך ודאי אינו פוסח על קריאת המאמר של "כוכב התקשורת" שהוא מכיר שנים רבות. אין זה בדיוק המצב בקרב הקוראים ברוסית.

לא עובר שבוע מבלי שיופיעו על דפי העתונות ברוסית ראיונות עם כל ה"מי ומי" במדינה – מנהיגים פוליטיים מכל הקשת של המפה הפוליטית, אנשי תרבות לסוגיה, רבנים וכוכבי בידור. הראיון הראשון בגיליון הראשון של "ורמיה" ב-1991 ניתן על ידי עמוס עוז וזו היתה ההתחלה של מסורת הנמשכת עד היום. השיטה היא לראיין בעברית ולתרגם את הדברים לרוסית. המראיינים יודעים שהדרך היחידה להגיע אל הקורא הרוסי עוברת בצינור העתונות ברוסית, לכן נהנית עתונות זו מהיענות רבה מצד כל המראיינים. תופעה בפני עצמה היא השבועון "רוסקי יוראילטיאנין" (הישראלי הרוסי), שהחל לצאת לאור בראשית 1997. זהו עתון רוסי יותר מאשר ישראלי. יש לו מערכת משותפת במוסקווה ובתל אביב ומנהלו בארץ הוא ויקטור טופלר, עורך שידור ברוסית בטלוויזיה החינוכית. השבועון, הכולל יותר מארבעים

ניסוח הכותרות, כותרות המשנה והתוכן עצמו של החדשות עשוי להוביל את הקורא לקראת מסקנות שהעתונאי הכותב התכוון אליהן. כך למשל, ביום 27.7.98, כשהנשיא וייצמן תקף את הממשלה ואמר שיש צורך בבחירות היומונים "נאשה סטראנה" ו"נובוסטי נדלי" הבליטו את החדשה ככותרת ראשית בעמוד הראשון, כמו בעתונים בעברית באותו יום (במאמר מוסגר נציין כי הכותרת ב"נובוסטי נדלי" היתה: "כה אמר זרתוסטרא" ספק אם הקורא העברי היה מבין במה מדובר). העתון "וסטי" מיקם את הידיעה בעמוד השני והצניע אותה כ"חדשה שנמסרה ב'קול ישראל".

אמרנו שאין "כוכבי פרשנות", אך יש שמות אהדים של עתונאים התומכים במידה זו או אחרת בהשקפות הליכוד וימינה ממנו. לפעמים החריגה מהריפה וגובלת בהסתה, סופיה רון, עתונאית בכירה ומוכרת בעתון "וסטי" משמשת באותו זמן עורכת של ביטאון "מולדת" ברוסית ("תנועת הפטריוטים של ארץ ישראל" – כפי שמציינת כותרת המשנה). אומנם "מולדת" מופץ חניג, אך ספק אם העורכת הראשית עובדת חניג. ברור מה יכלה להיות התגובה של מועצת העתונות אם פרשן בכיר ב"ידיעות אחרונות" היה גם העורך של ביטאון "מולדת" בעברית. אותו אביגדור אסקין שנופף בראש של חזיר מול יצחק רבין ז"ל במוסקווה, כותב מדי פעם (כפרי לנסר) בעתון "וסטי".

אולי בכך טמון השוני העיקרי בין העתונות בעברית לבין העתונות ברוסית בארץ. דעת הקהל הרווחת טוענת בדרך כלל שהתקשורת בעברית היא "שמאלנית". לגבי "וסטי" אפשר לטעון בוודאות שהוא ימני, המנסה להצניע את עצמו עם עלה תאנה של שני עמודים (מתוך עשרות) בהם נדחסים תרגומים של דברי אנשי שמאל, דווקא הריכוז של "האלמנט השמאלני" בשני העמודים מבליט את התמרון המתוחכם – תשלום מס שפתיים.

העתונים "ורמיה", "נובוסטי נדלי" ו"נאשה סטראנה" משתדלים לשמור על גייטרליות ולהיראות פלורליסטיים יותר וברוך כלל הם מצליחים בכך.

נתן שרנסקי בדמות נפוליון – הכל בזכות תמיכת העתונות הרוסית. קריקטורה של א. דניאל במדור הומוור "בסדר" של העתון "וסטי", 1993.

ג. האחוזה הגבוהה של לא-יהודים בקירבם.

מובן מאליו שהעתונות בשפה הרוסית תומכת כפה מלא בעמדות קוראיה ומהווה את חוד התנית במאבק נגד הממסד הדתי והמפלגות הדתיות. המקרים האומללים של איסור קבורה בבית עלמין יהודי, אי מתן זכות שהייה בארץ להורי חייל בשרות סדיר, וכן איסור מכירת בשר חזיר, העדר נישואין אזרחיים, עריכת טקס ברית מילה לגופת המת ועוד, מובאים בעתונות ברוסית.

אין אף ביטאון דתי מבין כל העתונים ברוסית; במקרה זה העתונות משקפת נאמנה את ציבור קוראיה. מעטים בעלי "הכיפה הסרוגה" ומספר החרדים מזערי ביותר, הן בקרב הקוראים והן בקרב הכותבים. לכן לא מפתיעה מודעה, שלא ניתן למצוא דומה לה בעתון בעברית: "כל יום תמצאו אצלנו נקניקיות חזיר טריות"²³.

הבחירה של איש המפד"ל יוסף מנדלביץ' לנשיא הפורום הציוני במקום ח"כ רומן ברונפמן זכתה לכיטוי נרחב בכל העתונים ברוסית. נראה, שהבחירה אינה מבטאת תמיכה באיש מפד"ל אלא מצביעה על הסתייגות ממפלגת "ישראל בעלייה"²⁴ ומשרנסקי, אשר יסד ומימן, הודות לקשריו, את "הפורום הציוני של יהודי ברית המועצות" עוד בשנת 1988. יוסף מנדלביץ'

גם המאמר השבועי של העורך האחראי אפרים גנור מצביע לעתים על עמדותיו היוניות.²²

הרייטינג של שרנסקי

עמדנו על מידת ההשפעה של העתונים על קביעת העמדות הפוליטיות של קוראיהם. רצוי ומעניין בהקשר זה לעמוד גם על היחס של העתונים ברוסית כלפי המפלגה "הרוסית" "ישראל בעלייה". בשנת 1996 תמכו רוב היומונים והשבועונים ברוסית במפלגה החדשה וכך סייעו להצלחתה. עד הבחירות, במשך שש שנים, היה נתן שרנסקי "יושב ראש מועצת המערכת" של "וסטי" וניצל היטב את מעמדו ואת ידידותו עם העורך קוזנייצוב כדי לגייס תמיכה במפלגתו החדשה. ואכן, היתה זו הוכחה נוספת למידת ההשפעה הריאלית של המלה הכתובה בעתון ברוסית על החלטת הבוחר.

בשנת 1997 הופיעו הסדקים וניצני ביקורת על "ישראל בעלייה", אולי תרמה לכך הרעת היחסים בין קוזנייצוב לבין שרנסקי. בנאום בוועידת מפלגתו בשנת 1998 אמר שרנסקי: "האויב הראשי שלנו הוא העתונות ברוסית". מגמת "האנטי-שרנסקי" הרחיקה לכת ובגיליון סוף שבוע של ה-24 ביולי 1998, פורסמו בעמוד הראשון ב"וסטי" תוצאות הסקר שנערך ומומן על ידי העתון. 1,007 קוראים נשאלו (בין 17 ל-27 ליוני 1998) על ההצלחה והיעילות של מפלגת "ישראל בעלייה". התוצאות היו עגומות למדי (אתרת לא היתה המערכת של "וסטי" מבליטה אותן); ההצלחה בתחום הקליטה – ה-Raison d'être של המפלגה נאמדה ב-2.73 מתוך 5 נקודות, בתחום השגת דיור ותעסוקה של העולים נתנו הנסקרים 2.43 נקודות מתוך 5, בתחום שיפור התדמית של "הרוסים" הושגו 2.74 ובתחום הגנת האינטרסים של העולים – 2.83.

הנה כי כן, לאורך ששר הינו של שרנסקי במערכת "וסטי", העתון עושה מאמץ להשפיע על הקורא (הבוחר), בדיוק ארבעה חדשים לפני הבחירות לרשויות המקומיות. לאור ניסיון העבר, מאמצי העתון עשויים ללא ספק להביא לתוצאות הצפויות.

באותו יום, פירסם גם "נובוסטי נדלי" תוצאות סקר שערך בקרב 903 קוראים. השאלה נוסחה קצת אחרת: "מהו הרייטינג של ההשפעה הפוליטית של המנהיגים בקרב הציבור הרוסי?" על אף השוני בניסוח, התוצאות דומות לאלה של "וסטי", וכך מאמת הסקר של "נובוסטי נדלי" את התוצאות של "וסטי": הרייטינג מתוך 5 נקודות – נתן שרנסקי 3.64, יולי אדלשטיין 3.12, רומן ברונפמן 2.46, אביגדור ליברמן 2.96, גריגורי לרנר (צבי בן-ארי) 0.23, סופה לנדזור (ח"כ ממפלגת העבודה) 1.72.

תוצאות הסקר הובאו לעיל לא מתוך רצון לעסוק בחיים הפוליטיים, אלא כדי להדגיש את המעורבות הפעילה ביותר וההשפעה הנרחבת של העתונות בלשון הרוסית על קוראיה – הבוחרים לכנסת ולרשויות המקומיות.

דת ומדינה

הרוב המכריע של יוצאי חמ"ע תומכים בהפרדת הדת מהמדינה ומתייצבים ללא היסוס במאבק נגד הכפייה הדתית. לכך יש שלוש סיבות:

- א. חינוך ועיצוב ההשקפה לגבי הדת שהביאו עימם לארץ;
- ב. הבחנה ברורה בין השתייכות דתית לבין השתייכות לאומית;

תונים
למדים
אועצה
איכאל
ל את
ושני
סקוה
ניתן
ג ללא
מדיה
טענת
יטית.
הדבר
יווכח
פושט
זוביל
ביום
ירות,
ותרת
אוסגר
ק אם
עמוד
מכים
ריפה
ומשת
! ארץ
ז, אך
ה של
של
י מול
וסית
היא
צניע
חסים
בשני
שמור
בכך.

התרבות והאמנות תופסות מקום נכבד ביותר. נמסר דיווח שוטף ומפורט על חיי התרבות בארץ: ביקורות על הצגות בכורה (בעברית) בתיאטרון ישראל, כתבות וביקורות על קונצרטים של התזמורת הפילהרמונית והתזמורות האחרות (שהרכבן "רוסי" במידה רבה), על אין ספור פסטיבלים למיניהם וכמובן על היהלום הרוסי שבכתר התרבות – תיאטרון "גשר". הודות לדיווח, במיוחד על אירועי התרבות בעברית, משמשת העתונות (אם נשתמש שוב באותה מטפורה), צינור המעביר את החוויה הישראלית אל "הרוסים". אותם הדברים רלוונטים גם לגבי מדורי הספורט. הקוראים ברוסית מכירים לא פחות טוב את כוכבי הכדורגל והכדורסל מאשר חובבי הספורט הישראלים. מקום נכבד מוקדש להישגיהם של הספורטאים מחמ"ע (עולים כמו גם שחקנים זרים) בארץ. בעתון רוסי המכבד את עצמו לא ייעדר בשום אופן מדור לשחמט. בעמודי שעות הפנאי חלק הכרחי הם התשבצים (המסובכים והקשים הרבה יותר מאשר התשבצים בעברית).

למכתבי הקוראים ניתנת תשומת לב רבה ביותר ויש עורך מיוחד ברמה גבוהה העוסק באלפי המכתבים המגיעים מכל קצות הארץ בכל נושא אפשרי. העתון, בתודעה של הקורא ברוסית, משמש ככותל הדמעות. אף אם אינו חלק של הממסד, ודאי הוא נמצא מקורב אליו ועשוי לעזור לקורא חסר האונים. מכתבי הקוראים מגלמים את החוליה החיה המקשרת בין העתון לבין צרכניו. תפקיד דומה יש לאירועים טיפוסיים לרחוב הרוסי – מפגשים פומביים בין אנשי מערכת של עתון מסוים לבין קהל קוראיו. למעשה זו צורה אחרת של "מכתבי קוראים" ותשובות המערכת, אך בדיבור ישיר ובפומבי. מסורת זו, שהחלה ברוסיה נמשכת כאן והיא מסייעת לא מעט לפירסומו של העתון ולקידום שיווקו. על הבמה נמצאים העורך ועיתונאים בכירים, ובאולם יושבים הקוראים "מן השורה" החשים שמתעניינים בהם, שמקשיבים לדעותיהם. בקיצור – העתון מפגין איכפתיות כלפי קוראיו, איכפתיות שבסופו של דבר משתלמת הן מבחינה מקצועית והן מבחינה כלכלית. מובן שדיווח על המפגש נמסר למחרת על דפי העתון.

המוספים להומור וסאטירה יכולים להתחרות בהצלחה במוספים העבריים (ב"דיעות אחרונות" וב"מעריב"). הסאטירה אקטואלית, חריפה ועוקצנית ובעיקר – מצחיקה. אך היא מותאמת לטעמים ולחוש ההומור של הקוראים, בעת התרגום לעברית העוקץ מתקנה ומאבד משנינותו. המוסף של "וסטי": "בסדר", בעריכת מרק גלסניק הגיע משך 7 שנות קיומו לרמה מקצועית וספרותית גבוהה ביותר.

עתונים אחדים מוסיפים בסופי שבוע שני עמודים בעברית קלה. מצד אחד מגישים ללומדי העברית חומר עזר מועיל ואקטואלי ומצד שני מכשירים לקוחות פוטנציאליים בעתיד לעתונות בעברית.

כל עתון ברוסית מפרסם מוסף מיוחד המכיל את תוכניות הטלוויזיה עם פרשנות וכתבות על שלושת הערוצים המשודרים מרוסיה וגם על שאר הערוצים של הטלוויזיה.

לעתונים ברוסית יש אמצעי נוסף להגדיל את כמות העמודים וכמובן גם להגביר את המכירה. כל יום שישי מצרפים לעתון (פרט ל"וסטי") 8 עד 12 עמודים מקוריים מעתון ידוע ומפורסם המופיע ברוסיה. על פי הסכם עם העתון במוסקווה, מקבלת המערכת בתל אביב, תמורת תשלום לא משמעותי, באותו יום את העמודים העיקריים של אותם עיתונים מרכזיים.²⁶

בעצמו הצהיר בראיון שהוא מפריד בין העקרונות האידיאולוגיים שלו לבין פעילותו כנשיא הפורום הציוני הבלתי מפלגתי, המתיימר לייצג את כלל הציבור של יוצאי חמ"ע. העתונות ברוסית, על אף הסתייגותה מהדת, הביעה אהדה כלפי הנשיא החדש.

פרשת לרנר או הסינדרום "מרבצים לחבר'ה שלנו"

פרשת לרנר טיפוסית לנושא מתמשך, המתמיד לשמור על הרייטינג שלו זה שנתיים, אם בעתונות הכללית זכה הנושא ל"מקום טוב באמצע", על אחת כמה וכמה מצא את מקומו המועדף ברוסית. אפשר להגדיר את הפרשה (שאינן כל צורך להזכיר את פרטיה), כסינדרום: "קומו, מרבצים לחבר'ה שלנו". תחת סיסמה זו ניסו לטפל בפרשת בן ארי חברי כנסת²⁵ ועסקנים מקומיים. מה לא עשו? אסיפות, הפגנות, החתמה המונית של מכתבי מתאה ומכובן הושקעו מאמצים ואמצעים לגייס למשימה את העתונות בשפה הרוסית: בדיעבד ניתן לסכם שלא היתה זו שעתה היפה של העתונות ברוסית. מתוך מניעי רייטינג היא נגררה אחרי הפוליטיקאים בניסיון להקים תומת מגן סביב לרנר-בן ארי בקריאות צורמות: "אחים קומו להתגונן! רוצים להרביץ לחבר'ה שלנו" כשהתברר מיהו לרנר ולאחר הודאתו ברוב האשמות שהועלו נגדו, נדמה הפרשה בקול דממה דקה. הרמזים המגוחכים שפרקליטות המדינה פועלת לפי שיטות הקג"ב, לא נקלטו ונעלמו במהרה.

רק חודשים אחדים לאחר סיום המשפט פירסם העתון "ורמיה" ראיון עם מיכאל דורפמן – מפיק הסרט "סודי ביותר" ששודר בטלוויזיה הרוסית ממוסקווה. בסרט ובראיון חשף דורפמן את פרטי הפרשה. עצם פירסום הראיון היה מעין הכאה על חטא מצד עתון אחד לפחות.

התועלת מהפרשה היתה תשלום של "רבי'ה געלט" – דמי הפקת לקחים. מאז השתנו הטון והדימויים בעתונות ברוסית בנושא פשעים, זנות ועבירות חוק אחרות בקרב העולים מחמ"ע. המידע נמסר בזהירות ולא תוך ניסיון לגיטואיציה מלאכותית. לזכותם ולכבודם של העולים מרוסיה הכרחי לציין שאחוז הפשיעה לגווניה בתוכם נמוך מזה של כלל האוכלוסייה או במקרה הגרוע – ברמת הממוצע הארצי.

סאטירה חריפה

אין העתונות ברוסית פוסחת על שום תחום, שהוא נחלת העתונות בכלל. מוספים שבועיים מיוחדים ומדורים יומיים מוקדשים לנושאי כלכלה, חברה, תרבות ואמנות, ספורט, בריאות, מדע, מחשבים, חינוך, אופנה, מטבח, בית ומשפחה, רכילות, בידור, שעות הפנאי, ארוטיקה ופורנוגרפיה. יש אפילו מדור לדידות בין אוקראינה לישראל. כל המוספים והמדורים עוסקים בנעשה בתחומם בישראל, בעולם הגדול ובחמ"ע. שוב, כמו בחדשות ובפובליציסטיקה, המינון שונה בין שלושת האזורים הגיאוגרפיים, הכל בהתאם לנסיבות הזמן וכמות החומר. כל יום מצורף ליומנים מוסף שונה החובק לפחות 16 עד 20 עמודים.

בנושאים כלכליים הושם דגש על בעיות צרכנות יותר מאשר על ניתוחים פיננסיים. אחוז השייכים לעשירונים העליונים בקרב הקוראים אינו מצדיק עדיין עיסוק מעמיק ומפורט בבעיות כלכליות ברמה של העתונות בעברית. כמו כן לא מתפרסמים הדיווחים על המניות בבורסה והתנודות בשוק ההון.

כתב עת ממסדי – "פסיפס" בהוצאת המשרד לקליטת עלייה

בעתונות העברית, לאחר שהות של יותר מעשרים שנה בארץ. אולם אין לפסות על צד חיובי בתכונותיו של העיתונאי ברוסית – התרבות הכללית והיקף ידיעותיו עולים לא פעם על אלה של עמיתיו הישראליים.

מבחינת האוריינטציה הפוליטית רוב העיתונאים נוטים ימינה במידה זו או אחרת – מימין מתון "היושב על הגדר" ועד לקיצוניות לאומנית. אולם בכל זאת ניתן למצוא במערכות עיתונאים אחדים התומכים בעמדות מפלגת העבודה ומר"צ.

השכר בעתונות הרוסית הוא נמוך בהרבה מהמקובל בעתונות בעברית. לפעמים השכר התודשי גובל בשכר המינימום שנקבע על ידי הביטוח הלאומי. רק עתון "וסטי" יכול להרשות לעצמו לשלם שכר גבוה יותר, אבל גם הוא נמוך מתעריפי השכר המקובלים בעתונות בעברית. ייתכן שזו אחת הסיבות להעדר "כוכבי תקשורת" בעתונות ברוסית. ההיצע עולה על הביקוש ב"ברנזה" ולכן למרות השכר הנמוך יש יציבות בעבודת העיתונאי במסגרת מערכתו. לעיתונאים בדרך כלל אין הסכמי עבודה או הגנה מקצועית כלשהי. חיסרון בולט של רוב העיתונאים והשבועונים ברוסית הוא הדמיון ביניהם. אם לא נסתכל על העמוד הראשון והלוגו, ונפתח את העמודים הפנימיים, נראה שכולם דומים. לא קיימים קווים מיוחדים של עתון זה או אחר, שעל פיהם ניתן להותו. "וסטי" מפגין את ייחודו על ידי הפורמט הגדול, ה"רוסקי

מאמרים ארוכים – יתרון

מקובל בכל העתונות, התומר המתפרסם מגיע משני מקורות: תומר מקורי – פרי"עטם של אנשי המערכת או של הפריילנסרים, ותומר מתורגם מסוכנויות החדשות בארץ ובעולם. נוסף על כך העתונות ברוסית מדפיסה כמות לא מבוטלת של מאמרים וכתבות מהעתונות הרוסית בהמ"ע. לא תמיד מציינת המערכת את פרטי המקור – שם העתון, שם המחבר ותאריך ההדפסה המקורית. על אף שישאל ורוסיה תומות על האמנה לשמירת זכויות יוצרים, לא תמיד מקפידים העורכים על מחויבות זו.

בעתונות ברוסית בארץ מתפרסם תומר רב הלקוח מהעתונות בעברית. ל"וסטי", למשל, המזהה חלק מקונצרן "ידיעות אחרונות" יש כל הזכויות להשתמש בחומר מ"ידיעות אחרונות", אך שאר העיתונים לא תמיד מציינים את המקור, וזאת מהסיבה הידועה – להימנע משלום שכר סופרים.

התרגומים לא תמיד מדויקים, קטועים ולעתים ערוכים מחדש. המלאכה נעשית ללא מתן רשות מצד המחבר והמוצר הסופי אינו עומד תמיד ברמת החומר המקורי. מלאכת התרגום מוטלת בדרך כלל לא על עיתונאים מקצועיים, אלא על סטודנטים הרואים בכך מעין "השלמת הכנסה". המטרה, כמובן, חיסכון בהוצאות. אך התוצאה מדברת בעד עצמה. הלשון הרוסית העשירה, העסיסית והמגוננת לא מוצאת את ביטויה, כפי שהקוראים היו רוצים, בתרגומים על דפי העתונות. מעטים העורכים הלשוניים במערכות, תפקיד שהוא הכרחי כאשר מדובר בלשון הרוסית. העתון "וסטי" שומר על הרמה הלשונית התקנית ביותר מבין כל העיתונים ברוסית.

הפרשנויות, הכתבות, הראיונות המקוריים פרי עטם של עיתונאי המערכת ושל הפריילנסרים ארוכים למדי לטעמו של הקורא הישראלי (והמעריב), אך במקרה זה נזהגות המערכות בהתאם לטעמים של קוראיהם אשר רגילים ואוהבים לקרוא מאמר ארוך "כאורך הגלות", כשכמעט כל משפט מורכב ממשפטי משנה המקושטים בשמות תואר רבים.

העיתונאי הכותב רוסית – דיוקן

אם נרצה לשרטט דיוקן של העיתונאים בעתון רוסי, נגיע לקווים אחדים משותפים לדמותם: בעלי השכלה גבוהה באחד התחומים של מדעי הרוח והחברה ומקצתם בעלי תואר בעתונאות באחת האוניברסיטאות בהמ"ע. יש לזכור שההכשרה העיתונאית בברית המועצות לשעבר היתה שונה בתכלית מזו שבמערב, משום שהעתון היה כלי נוסף בידי הממסד הסטליטרי לתעמולה ולשטיפת מוח. רק עתה מתחילות הפקולטות לעתונאות שם לאמץ את דרכי ההכשרה הנהוגים במערב ובעיקר בארצות הברית.

העיתונאי הכותב רוסית שולט כבר במידה מספקת בעברית, כדי לקרוא, להבין ולהשתמש בשפה העברית. בודדים הגיעו לשליטה מוחלטת בעברית ותרגומיהם של ספרות יפה (סיפורת וגם שירה) מרוסית לעברית זוכים להערכה ואהדה מצד הקוראים והביקורת.²⁷

פרט לרוסית ולעברית, מעטים העיתונאים השולטים בשפה לועזית נוספת. מספר העיתונאים בלשון הרוסית אשר הגיעו לרמה המקצועית הנדרשת בדרך כלל בעתונות העברית הוא מועט. על אף השליטה בעברית, היכולת וכישוריהם הספציפיים לרוב הם לא עומדים בסטנדרטים המקובלים. אחת הראיות לכך היא שרק שניים-שלושה עיתונאים/יות הצליחו להשתלב

מפורט
וטרות
מונית
יבליים
גשר".
ת (אם
ית אל
וראים
חובבי
חמ"ע
ייעדר
עבצים

ברמה
פשרי.
ו: חלק
אונים.
רכניו.
ים בין
של של
רת זו,
העתון
באלום
שיבים
פתיות
מוכן

בריים
קצנית
ראים,
סטי":
צועית

ד אחד
שירים

יה עם
' שאר

יבן גם
עד 12
גם עם
יעות,

פרטית. כאמור, "וסטי" הוא חלק מקונצן "ידיעות אחרונות", היומונים "נובוסטי נדלי", "ורמיה", "נאשה סטראנה" והשבועונים "לוחץ", "אחו", "סקרט" ו"ויד" הם רכושו הפרטי של אלי עוזר כשלעורך הראשי אפרים גנור יש אחוז מסוים בבעלות. השבועונים "24 שעות", "פנורמה" ו"גלובוס" הם בבעלות של אילן כפיר ואברהם גולדשלגר.

ככל הנראה קיים מעין הסכם ג'נטלמני בין בעלי העתונים, כי כל יום שבוע מופיע שבועון אחר. הוויסות בהוצאת השבועונים מכונן, כי כך אפשר למשוך את הצרכן הפוטנציאלי לרכוש מדי יום, בנוסף ליומון, גם שבועון. בנוסף קיים כנראה תיאום בין הבעלים העיקריים של העתונות ברוסית גם לגבי מחיר הגיליונות. כולם נמכרים ב"5 ש"ח (פרט ל"ויד" שנמכר ב"3 ש"ח), משמע התחרות מתבטאת לא במחיר לקהל אלא במחירי הפירסום ובכמות העמודים העצומה – יותר מ"1,500 (אלף חמש מאות עמודים, בחישוב כולל, במשך שבוע אחד).

לפירסום מכל הסוגים (מעמוד שלם ועד למודעות הקטנות) יש תפקיד מכריע בבניית התקציב, כי מחיר העתונים לצרכן הוא נמוך בהרבה מהעתונים בעברית.³⁰ גם מחירי הפירסום נמוכים מהמקובל בשוק העתונים בעברית,³¹ אך הדבר משתלם כי רצון המפרסמים להגיע למגזר "הרוסי" מוכה את העתונים בפירסום המשתרע על 35% ועד 40% מהשטח הכולל.

אין בידינו מידע מדויק לגבי התפוצה, אך ברור שעיקר הרווחים בא לא מהמכירה כי אם מהפירסום, לכן ההכנסה מהמכירה אינה כל"כך משמעותית.³² בדרך זו מתאפשרת הדפסת כמות עצומה של עמודים במחיר נמוך ביותר.

ממש בימים אלה החל "וסטי" בדרך שיווקית חדשה, התורגת מגבולות הארץ. העתון פונה לקונים פוטנציאליים בארצות הברית, קנדה, אירופה, חמ"ע, ואפילו מגיע לדרום אמריקה ולאוסטרליה. במחיר סביר ביותר מובטח המנוי לשנה או לחצי שנה.³³

עתיד מביטח

רוב העתונים בלועזית שנוולדו אחרי קום המדינה גוועו בשיבה טובה או ממשיכים לפרפר. המישים שנה התקיימו עתונים בשפות רומנית, הונגרית, פולנית, צרפתית, יידיש, בולגרית, לדינו ועוד. בשנת 2000 יישארו רק העתונים שיש להם מעין לגיטימציה לשונית – בערבית, באנגלית וכמובן ברוסית. לגיטימציה, בלי מרכאות, כי הם נשענים על קהל קוראים יציב, שלמרות היותו לקוח של העתונות העברית הוא ממשיך במודע לקרוא עתונים בשפות האמורות.

תחזית זו נראית ריאלי: הבעלים יכולים להיות שקטים לגבי השקעתם, העתונאים יכולים לסמוך על מקור פרנסתם והקוראים ימשיכו ליהנות מחומר קריאה רצוי ומבוקש.

על אף הכמות האדירה של עתונים ברוסית, קיים מגזר בקרב קהל הקוראים, שאינו מקבל עתון הראוי לרמתו, מעין "הארץ" בשפה רוסית. המספר הפוטנציאלי של קוראים לעתון כזה מתוך סך הכל של הקוראים ברוסית, הוא כנראה גבוה יותר בהשוואה למספר הקוראים של "הארץ" בעברית לעומת סך הכל של הקוראים בעברית. במלים אחרות, מספר "האנשים החושבים" בקרב הקוראים ברוסית עולה (באופן יחסי כמובן) על

№ 155
2.08.98

ВИД

Выходит по воскресеньям
Цена - 3.00 шек
в Злате - 2.80 шек.

מחיר 3.00 ש"ח

НЕЗАВИСИМАЯ ГАЗЕТА

Экспресс-сборник ВИД-2

ТАЙНА СВЕРДЛОВСКОЙ КАТАСТРОФЫ 1979 ГОДА

стр. 4

РЕЦИДИВЫ ЕЖОВЩИНЫ В СОВРЕМЕННОЙ РОССИИ

стр. 2

КТО ЕСТЬ КТО В НИЖЕГОРОДСКОЙ "МАФИИ"

стр. 10

ВОСПОМИНАНИЯ ОБ ОЛЕГЕ ДАЛЕ

стр. 12

МОГ ЛИ БЕРΙΑ СТАТЬ ХРУЩЕВЫМ?

стр. 24

ИНТЕРВЬЮ С НИКОЛАЕМ РАСТОРГУЕВЫМ

стр. 8

ИОСИФ КОБЗОН НА "РОЛЛС-РОЙСАХ" НЕ ЕЗДИТ

стр. 1

Ольга Слуцкер, хозяйка фитнес-клуба WORLD CLASS, знает, как стать красивой и здоровой. Материал читайте на стр. 2 приложения "ВИД-2"

"ויד" (מראה) – אחד משורה של שבועונים בלשון הרוסית. מחירו הוא הזול ביותר בין כל השבועונים

יוראליטאינין" על ידי העימוד – כל מאמר חולש על עמוד שלם ומיעוט הפירסום, אבל בסך הכל כולם דומים כמו בנים ובנות לאותם הורים. עתונאי מנוסה מבחינה מקצועית, על אף שאינו שולט ברוסית, יכול להסיק מסקנה לגבי רמת עתון על פי העימוד, הצילומים, הקריקטורות, הכותרות, כותרות המשנה וכיוצא באלה, יסודות אלה שוכללו בשנים האחרונות והגיעו לרמה נאותה, המשתווה לעתים לזו של העתונות בעברית. הקריקטוריסט אולג שורצבורג יכול להיכלל בשורה הראשונה של עמיתיו בעתונות העברית,²⁸ והוא אינו היחיד. רמת הצילומים המקוריים מצוינת, אך מסיבות כלכליות רוב הצילומים נלקחים מהעתונות העברית, כך שהשימוש החוזר פוגע באיכותם. השימוש בצבע מצומצם, מתוך אותן סיבות כלכליות. הפורמט הנהוג בדרך כלל – טבלואיד, פרט לעתון "וסטי" המתפרסם בפורמט גדול (כמו "הארץ").

תיאום בין העתונים השונים

העתונים בשפה הרוסית הם פרטיים וחייבים להיות ריווחיים. פרט לפירסומים אחדים "מטעם",²⁹ כל היומונים, השבועונים והירחונים נמצאים בבעלות

9. בעיקר אנשי העלייה השנייה והשלישית, אך גם ניצולי שואה ויהודי פולין שחיו בעת המלחמה בברית המועצות.
10. "שפה ורה", הארץ, 26.7.1991.
11. ורמיה, גיליון 1, 29.3.1991.
12. ירייוו (עתון ירושלמי רוסי-יהודי), 1, 1997, עמ' 15.
13. השנתון הסטטיסטי לשנת 1997.
14. על-פי סקר פנימי של אחת המערכות (השם שמור במערכת).
15. הכוונה היא לרשת קליטת עלייה (רק"ע) של קול ישראל. במשך שמונה שנות קיומו, זכה השידור ברוסית להצלחה גדולה ולאמון בקרב מאזיניו. הרדיו משדר כל יום 12 שעות ומגיע כמעט לכל דוברי הרוסית בארץ. הנושא הוא זכאי בוכות עצמו למחקר מיוחד.
16. ההבדלים בהשקפות של שבעת חברי כנסת מ"ישראל בעלייה" לפי הדיווחים בעתונות ברוסית, עולים על הנקודות המשותפות.
17. "בעד משאל עם", הארץ, 5 ביולי 1998, מאת אפרים יער ותמר הרמן.
18. ראה הערה נה' לעיל.
19. Dissidiore – החושב אחרת, מילה לטינית שנכנסה למילון הפוליטי בברית המועצות.
20. "גלאסנוסט" – פתיחות, פומביות, מהמילה "גולוס" (קול).
21. הוצאת מכון למחקר "תצפית" ירושלים, בעריכת ד"ר אהרון פיין, מרס 1994.
22. למשל, "נובוסטי נדלי", 23.7.98, "הזמן איגו מחכה".
23. למעשה זוהי עברה על החוק, שאיש לא טרח לטפל בה.
24. ורמיה, 23.7.1998.
25. מרינה סולודקינה, יורי שטרן – "ישראל בעלייה", וסופה לנדור – "עבודה".
26. העיקרים: "קומסומולסקיה פראודה", "ליטרטורניה גוטה", "טרוד", "איווסטיה", "שווארץ רביו", "אובשציה גוטה", "גדליה".
27. למשל: מרק דרצ'ינסקי ("וסטי"), תרגם בהוצאת שוקן את "בית על הטיילת" מאת יורי טריפונוב. מתרגמים נוספים הם ארקן קריב, דב קונטורר ואחרים.
28. הקריקטורות של אולג שוורצנבורג מתפרסמות לעתים קרובות ב"ג'רוולס פוסט" ובעתונים אחרים.
29. למשל: "ישראל היום" מטעם הסוכנות היהודית, "אריאל" מטעם משרד החוץ, "פסיפס" מטעם המשרד לקליטת העלייה, "מולדת" מטעם תנועת מולדת.
30. ראה דוגמאות בפרק "תמונת המצב היום".
31. למשל, בלוח המודעות הקטנות של "וסטי" ניתן לפרסם 12 מילים במשך חודש (25 פעמים) ב"ש"ח 635 (לפני מע"מ); בלוח של 7 עתונים בבעלות הקונצרן "נובוסטי נדלי" ניתן לפרסם 10 מילים במשך חודש (175 פעמים) ב"ש"ח 1,040 (לפני מע"מ).
32. לא ניתן להשיג נתונים בדוקים על התפוצה. לפי אומדן שלנו ל"וסטי" יש כ-35% מנתח המכירה הכולל, לקונצרן "נובוסטי נדלי" כ-50% ולכל השאר כ-15%. כך ניתן להעריך כי סך כל התפוצה של כל העתונים והשבועונים מגיע ל-350,000 עד 400,000 עותקים – גיליון אחד לכל 3 דוברי רוסית.
33. למשל מגוי שנתו של "וסטי" – סוף שבוע לארצות הברית עולה 290 דולר לשנה.

המקבילים להם בשפה העברית.

האיכות מבחינת התכנים והעיצוב עשויה להשתפר בעקבות עליית הרמה המקצועית של העתונאים. "הצהובונים" והעמודים הצהובים בשאר העתונים יתחילו להצטמק בהדרגה, בגלל "התחרות הרוסית" והתחרות עם העתונות בעברית. המדורים ה"קלים" (רומנים בהמשכים, פורנוגרפיה לשמה, רכילות וולה) ימשיכו לתפוס מקום, שהרי גם להם יש קהל. יש סימנים שהאוריינטציה הימנית תתמתן והפלורליזם הפוליטי יגבר על דפי העתונות. העתונות ברוסית זכתה למשבצת הלגיטימית שלה בנוף התקשורת הישראלית ומיקומה מובטח בעתיד לפחות לשנות דור אחד.

1. צילה ווסקוביניק, תלמידת מחקר באוניברסיטה העברית בירושלים, מכינה עבודת דוקטורט בנושא "פירסומים בלשון הרוסית בארץ ישראל ובישראל".
2. א. עתונים בשפה הרוסית בישראל, מוסיה ליפמן, קשר, 8, 1990.
ב. העתונות בשפה הרוסית בישראל – שני דורות, מיכאל ורטבורג, קובץ "יהודי ברית המועצות במעבר", 16, 1993.
ג. על העתונות ברוסית בישראל, מיכאל חפץ, "ישראל היום", 3, 1995.
ד. העתונות ברוסית על ההסכם עם אש"ף, דב קונטורר, קשר, 14, 1993.
ה. בחירות 1996 בראי העתונים "וסטי" ו"ורמיה" בשפה הרוסית, ד"ר יעקב איונשטדט, קובץ "יהודי ברית המועצות במעבר", 18, 1997.
ו. ג'טו או ג'טר – העתונות הרוסית, אברהם בן-יעקב, "ספר השנה של העתונאים", 1998.
3. הגל הראשון בשנות ה-20 – האמיגרציה "הלבנה" לאחר המהפכה ומלחמת האזרחים. הגל השני בשנות ה-40 לאחר המלחמה – אורחי ברית המועצות (שבויים ופועלי כפייה בגרמניה) שלא שבו למולדתם. הגל השלישי – הדיסידנטים משנות ה-70. המרכזים של שלושת הגלים היו פריס, ברלין וניו יורק.
4. ראה: ולדימיר קרטיק, "עתונים, כתבי עת ופירסומים יהודיים ברוסיה 1994-1960", המכון לחקר העתונות היהודית, אוניברסיטת תל אביב, 1994.
5. לכך התייחס בקצרה ד"ר מרדכי נאור: "העתונות בשנות המדינה הראשונות", קשר, 23, 1998, עמ' 80.
6. העיקריים שממשיכים להופיע: "רוסקיה מיסל" (המחשבה הרוסית), פריס, החל משנת 1946, "נובויה רוסקיה סלובו" (המלה הרוסית התדשה) ניו יורק, החל משנת 1918, "אירופה צנטר" (המרכז אירופה) ברלין, החל משנת 1993.
7. ראה הערה 4 לעיל.
8. גרין – בן גוריון, שרתוק – שרת, אלעזר פרלמן – בן יהודה.